

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ladonlahti, Tarja

Title: Saavutettavuutta ja monikanavaisuutta digipedagogiikkaan

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Jyväskylän yliopisto 2020

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Ladonlahti, T. Saavutettavuutta ja monikanavaisuutta digipedagogiikkaan. Ruusupuiston kärkiuutiset, (2). <https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/2-2020/4>

Ruusupuiston kärkiuutiset

KASVATUS- JA KOULUTUSUUTISIA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSTA

Saavutettavuutta ja monikanavaisuutta digipedagogiikkaan

*Miten luentotallenteeni tavoittaa viittomakielisen opiskelijan?
Miten hitaasti lukeva opiskelijani selviää artikkelimateriaaleista?
Miten toimin opettajana, kun muutama opiskelija vie kaiken tilan? Nämä kysymykset ovat tuttuja digitaalisissa oppimisympäristöissä toimivalle opettajalle. Koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan ja etäopetusmallien yleistymisen takia näitä kysymyksiä mieltii nyt entistä useampi opettaja. Muun muassa näihin kysymyksiin etsitään hyviä käytänteitä myös kansainvälisessä TINEL-hankkeessa.*

UDeL digiloikan perustaksi

Viimeistään koronavirus sai koulutusorganisaatioiden henkilöstön ottamaan digiloikan. Oppilaitoksissa on otettu käyttöön erilaisia digitaalisia alustoja, vaikka opetushenkilöstöllä ei olisikaan ollut aiempaa teknistä tai verkkopedagogista kokemusta. Myös opiskelijoiden koko kirjo on siirtynyt etäopiskeluun ja digitaalisiin ympäristöihin. Uusi ympäristö edellyttää uudenlaista opetuksen suunnittelua ja uusia pedagogisia ratkaisuja, sillä lähiopetukseen suunnitellut toimintatavat eivät sellaisenaan toimi.

Verkkovälitteisessä opetuksessa opettaja ei useinkaan kohtaa yksittäisiä opiskelijoita henkilökohtaisesti, eikä hän ole tietoinen opiskelijoidensa monenlaisuudesta, esimerkiksi oppimisvaikeuksista, näön tai kuulon rajoitteista, opiskelumotivaatiosta tai erilaisista elämäntilanteista. Jo verkkovälitteistä opetusta suunniteltaessa voitaisiin huomioida opiskelijoiden monenlaisuus. Perustan suunnittelulle tarjoaa UDL-viitekehys ([Universal design for Learning](#)), joka ohjaa kiinnittämään huomiota joustaviin toimintatapoihin kolmessa keskeisessä asiassa: opiskelumateriaalien hyödyntämisessä, opiskeluun sitoutumisessa sekä osaamisen osoittamisessa.

Kansainvälisessä [TINEL \(Towards Inclusive eLearning\)](#) -hankkeessa pyrimme löytämään ja jakamaan hyviä käytänteitä korkeakoulujen opetuksen kehittämiseen UDL:n periaatteiden mukaisesti ja digitaalisuutta monipuolisesti hyödyntäen. Digitaalisuuden korostamiseksi olemmekin hankkeessa alkaneet käyttää lyhennettä UDeL.

Osallisuutta, joustavuutta ja vaihtoehtoja

Digitaalisten oppimisympäristöjen toiminnallisuudet tarjoavat mahdollisuuksia monenlaisiin pedagogisiin ratkaisuihin. Hyvä digitaalinen oppimisympäristö on rakennettu navigoinniltaan selkeäksi, ja se sisältää saavutettavuusohjeen tai -selosteen. Monien opiskelijoiden oppimista tukee mahdollisuus tutustua opiskelumateriaaleihin etukäteen. Vuorovaikutus tukee oppimista ja osallisuutta sekä parhaimmillaan myös yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia. Opettajan on hyvä mallintaa ja opettaa hyviä verkkokeskustelu- ja vuorovaikutustapoja esimerkiksi sopimalla opiskelijoiden kanssa siitä, miten opetuksen aikana kommunikoidaan: toisia kuunnellen ja kunnioittaen, mutta myös hitaammin reagoiville aikaa ja tilaa antaen. Vuorovaikutuksen ohjailuun ja hiljaisten aktivoimiseen kokeneella opettajalla on jo monenlaisia hyviä menettelytapoja, niihin sopivat välineet löytyvät myös opetuksessa käytävistä verkkokokousvälineistä. Joskus on tärkeää antaa keskustelupalstalle kirjoittamisen sijaan tai rinnalle mahdollisuus myös kameran ja mikrofonin käyttöön. Se voi kannustaa opiskelijoita aktiivisempaan osallistumiseen ja tiedon tuottamiseen ja mahdollistaa muun muassa hitaasti kirjoittavalle opiskelijalle nopeamman kommentoinnin ja reagoinnin.

Digitaalisuuden mukanaan tuomia uudenlaisia mahdollisuuksia voi hyödyntää myös perinteisten tenttien tai oppimistehtävien tilalla tai vähintäänkin rinnalla. Joku opiskelija motivoituu paremmin videotallenteen tekemisestä omasta osaamisestaan kuin perinteisestä kirjoittamistehtävästä. Myös soveltavat tehtävät, valinnaisuus ja joustavat toteutustavat lisäävät motivaatiota. Digitaalisia ratkaisuja on hyödynnetty myös [opiskelijavaihdossa ja kansainvälistymisen haasteissa](#), kun opiskelija ei syystä tai toisesta ole pystynyt matkustamaan ulkomaille.

Saavutettavia opiskelumateriaaleja

Opiskelumateriaalien saavutettavuutta voi merkittävästi parantaa huolehtimalla muutamasta perusasiasta. Kaikella auditiivisella sisällöllä on oltava visuaalinen vastine, tuttuna esimerkkinä luentotallenteen tekstitys. Visuaalisella sisällöllä, kuten kuvilla, on oltava tekstivastineet. Myös värien ja fonttien huolelliseen valintaan sekä linkkien tekemiseen on syytä kiinnittää huomiota. Opettaja voi helposti tarkistaa omien materiaaliensa saavutettavuuden erilaisilla kansainväliseen [WCAG-luokitukseen](#) perustuvilla ilmaisilla välineillä. Nykyisissä toimisto-ohjelmissa on helppokäyttöisyyden tarkistusohjelmia, joiden avulla omien opetusmateriaalien, esimerkiksi diojen, saavutettavuuden tarkistus on yksinkertaista. Lisäksi ohjelmat antavat ohjeet havaittujen virheiden korjaamiseksi. Omien verkkosivustojen saavutettavuutta voi tarkastella ja testata erilaisilla ilmaisilla selainten laajennuksilla.

Näiden lisäksi on huomionarvoista, että digitaalisissa ympäristöissä on tarjolla paljon opiskelua tukevia välineitä. Välineet kehittyvät edelleen huimaa vauhtia. Toimisto-ohjelmien online-versiot tarjoavat välineitä tekstitiedostojen kuuntelemiseen syventävillä lukuohjelmissa, ja koneen tuottama kieli on jo varsin miellyttävää kuunneltavaa. Jos kirjoittaminen on hidasta, perustekstin voi tuottaa puhumalla ja korjailla jälkikäteen. Maksulliset ohjelmistot tuovat digitaalisiin ympäristöihin monenlaisia lisävälineitä kaikenlaisten oppijoiden ja opettajien tueksi ja iloksi.

Koronan aiheuttamissa poikkeusoloissa ja digiloikkien tiimellyksessä on ollut hienoa havaita, miten hyvin yliopistomme henkilöstö on ottanut haltuun uudenlaisia toimintatapoja, kuinka paljon olemme oppineet toisiltamme ja kuinka olemme saaneet hyviä, joustavia käytänteitä jakoon.

Tarja Ladonlahti

Yliopiston opettaja [Tarja Ladonlahti](#) työskentelee [avoimessa yliopistossa](#). Hän tutkii ja kehittää korkeakouluopintojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Lähetä palautetta kirjoittajalle: tarja.ladonlahti@jyu.fi

Teemakuva: iClipart.com, muut kuvat: Martti Minkkinen

[Edellinen](#) | [Palaa pääsivulle](#)

0 kommenttia